

DOI: 10.5613/rzs.47.1.5

Mirko Banjeglav (ur.)***Hommage Zoranu Malenici***

Split: Redak, 2016, 423 str.

Knjigu posvećenu životu i radu sociologa i politologa Zorana Malenice, nastavnika Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, konceptijski je osmislila njegova supruga Marica Žanetić Malenica, a uredio ju je Maleničin dugogodišnji prijatelj Mirko Banjeglav. Marica Žanetić Malenica prikupila je sav materijal, odabrala fotografije te animirala prijatelje i suradnike u radu na toj knjizi, čijim je izdavanjem željela, kako navodi, zaokružiti četiri desetljeća ljubavi i suživota sa svojim životnim partnerom. Željela je, istaknuo je Banjeglav, prije svega svojoj djeci i unucima, ali i brojnim prijateljima i suradnicima, ostaviti svjedočanstva o Zoranu, a objavljivanjem nekih od prethodno neobjavljenih tekstova još jednom podsjetiti na širok raspon problema, istraživanja i analiza iz različitih društvenih područja kojima se Malenica u svom znanstvenom i publicističkom radu bavio.

Knjiga je strukturirana u četiri tematske cjeline – »Iz pisane ostavštine«, »Dnevnički zapisi«, »Bibliografija« i »Kolege, suradnici, studenti i prijatelji o Zoranu«. Predgovor knjizi napisao je Anđelko Milardović i posvetio ga znanstvenom djelovanju Zorana Malenice,

poglavito njegovim teorijskim bavljenjem i sociološkim analizama siromaštva u tranzicijskom kontekstu, po čemu će Zoran Malenica, uz Zorana Šućura, Predraga Bejakovića i Marinka Škaru, ostati trajno zapamćen u hrvatskoj znanosti. Na kraju knjige nalazi se izbor iz obiteljskih fotoalbuma i vrlo emotivan pogovor Marice Žanetić Malenica.

U prvoj cjelini objavljeni su neki od radova (znanstveni i stručni tekstovi, novinski članci, komentari i kolumne te intervjui) koje je Zoran Malenica napisao tijekom nepunih šest posljednjih godina života (2010. – 2015.). Među njima je i nekoliko tekstova koji su prvi put objavljeni u ovoj knjizi. Tematski, ti radovi pokrivaju glavna područja Maleničina znanstvenog i publicističkog interesa kao istaknutog sociologa hrvatskog društva, poput društvene stratifikacije, raslojavanja hrvatskog društva, s osobitim naglaskom na fenomen siromaštva, zatim problema raširenosti korupcije te neadekvatnog i zastarjelog sustava obrazovanja, generiranja društvenih vrijednosti i aporijske države, odnosno propitivanja djelovanja Katoličke crkve u Hrvatskoj, njezina kritičkog ocjenjivanja i zalaganja za uspostavu kritičkog dijaloga. Prilozi u toj cjelini svrstani su u četiri poglavlja: »Siromaštvo pod sociološkim povećalom«, »Hrvatska pred izazovima«, »Aporije laičke države« i »Sjećanja«. To posljednje poglavlje donosi nekrologe što ih je Malenica napisao dvoji-

ci istaknutih hrvatskih sociologa koje je osobito uvažavao – Srđanu Vrcanu i Ivanu Kuvačiću – te grkokatoličkom svećeniku i publicistu Živku Kustiću.

U drugoj cjelini knjige objavljeni su odabrani dijelovi dnevnčkih zapisa nastalih tijekom posljednjih šest mjeseci Maleničina života. Obitelji i prijateljima bilo je poznato da je Zoran Malenica desetljećima, još od studentskih dana, s manjim prekidima gotovo svakodnevno bilježio dnevničke zapise svega što mu se činilo važnim i zanimljivim te vrijednim otrgnuti od zaborava. Pisao je bez posebnih literarnih pretenzija, katkad posve šturo, usputno, a gdje gdje i kao manji sociološko-politološki eseji. Oni možda i najbolje svjedoče o Zoranu Malenici kao nježnom i smirenom obiteljskom čovjeku, o njegovoj brizi za prijatelje, susjede i suradnike, zainteresiranosti za široka područja života, ali i kao tankočutnom analitičaru i kritičaru društvenih zbivanja, koji nikada nije krio ni zatambljivao vlastita profesionalna, ideološka i lijevo-politička uvjerenja. Dapače, kako je u knjizi napisao Nikola Visković, »političko-idejni identitet Zorana Malenice bio je na vrlo otvoren način ljevičarski, marksistički i u našoj inačici samoupravni«. Nije ga to nimalo sputavalo da se često susreće i rado razmjenjuje mišljenja s ljudima suprotstavljenih znanstvenih i ideoloških uvjerenja, pažljivo slušajući i uvažavajući argumente sugovornika, ali i energično braneći vlastite stavove.

Dnevnički nam zapisi otkrivaju Zorana Malenicu kao zaljubljenika u knjige, koje je pribavljao i čitao sva-

kodnevno, gotovo u svakom slobodnom trenutku i na svakom mjestu, podjednako kao i brojne dnevne i tjedne listove. Čitao je i bilježio svjedočanstva o društvenim, političkim, stručnim i znanstvenim događajima na lokalnoj, nacionalnoj, ali i svjetskoj razini, pratio i komentirao novoizišle knjige, filmska, kazališna i likovna ostvarenja te brojna umjetnička i kulturna događanja što ih je sa suprugom redovito posjećivao. Iz dnevničkih zapisa vidljiva je i njegova strast za praćenjem sportskih događaja, osobito nogometa, košarke, atletike i tenisa, koje je i sam rekreacijski često i rado igrao, a posebno njegovo uživanje u obiteljskim okupljanjima, događajima i slavljinama.

Treći dio knjige, osim osnovnih biografskih podataka, donosi i opsežnu bibliografiju radova Zorana Malenice, počevši od prvih tekstova objavljenih u listu studenata Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu i *Studentskom listu*, preko brojnih priloga u stručnim i znanstvenim časopisima, autorskih knjiga i knjiga kojima je bio suautor, urednik ili priređivač, potom novinskih tekstova, izjava, komentara i intervjuva danih tiskanim i elektroničkim medijima, sve do posljednjeg teksta, kolumne napisane samo nekoliko sati prije smrti za portal *banka.hr*, objavljenog posthumno na tom portalu 9. ožujka 2015.

Popis objavljenih radova doista je impresivan. Nastao je uglavnom na temelju evidencije koju je, što u svojim rukom pisanim bilješkama, što računalno, vodio sam Malenica te bibliografskih jedinica koje je prikupila i tome

popisu pridodala njegova supruga. U rasponu od 45 godina Zoran Malenica je objavio devet knjiga (kao autor, suautor ili urednik), osamdesetak znanstvenih i stručnih radova, sedamdesetak recenzija, prikaza i osvrti te više od 300 članaka, kolumni, intervjuja i izjava u brojnim dnevnim i tjednim listovima. Znanstvene i stručne radove najčešće je objavljivao u časopisima *Naše teme*, *Kulturni radnik*, *Društvena istraživanja*, *Pogledi*, *Pitanja*, *Gledišta*, *Politička misao* i *Revija za sociologiju* te u zbornicima Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Četvrti dio knjige zapremaju tekstovi Zoranovih kolega, suradnika, studenata i prijatelja koji su održali govore na komemoraciji i pogrebu održanom 29. siječnja 2015., a objavljeni su u brojnim izvorima ili napisani za ovu knjigu. Dražen Lalić je na pogrebu govorio o Zoranu Malenici kao nastavniku, istraživaču, javnom intelektualcu i čovjeku. Istaknuo je da je kao osoba bio »vrlo pristojan i odmjeren, da se nije ustručavao javno kritizirati nedemokratske i nemeritorne režime, različite vlasti i političke kaste koje su najviše uzrokovale seriju svekolikih kriza kod nas«. Dekan Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu Željko Radić na komemoraciji je rekao da je »Zoran kao znanstvenik bio pronicljiv promatrač i pedantan analitičar društvenih procesa i jedan od najpupćenijih poznavatelja suvremenog hrvatskog društva«. Njegov fakultetski kolega Arsen Bačić rekao je da »poput Sokrata, ni Zoran nije naturao dogme ili doktrine, već je svoju okolinu sti-

mulirao potrebom preispitivanja vlastite pozicije«. Na komemoraciji je govorio i Nikola Visković, koji je posebno istaknuo Maleničinu intenzivnu društvenu i političku aktivnost. Paško Tomaš, predsjednik studentskog zbora Pravnog fakulteta u Splitu, rekao je kako je »profesor Malenica bio gorostas skromnosti, poštenja i čovječnosti i poseban čovjek kojemu se moglo bezrezervno vjerovati«. Drugi Zoranov student, Juraj Filipović, napisao je da je »profesor Malenica čovjek koji je živio svoje ideale i da je izabrao teži put, kojim ga je vodilo srce puno pravde i razumijevanja za slabije i ugroženije dijelove društva te da je bio humanist, pacifist i kozmopolit«. U tekstu napisanom za ovu knjigu Boris Vušković naveo je kako je »Zoran bio znanstvenik širokih pogleda«, a Vlado Puljiz pohvalio ga je »kao vrsnog i maestralnog istraživača«. Jadranka Polović je u nekrologu izvorno napisanom za časopis *Revija za sociologiju* iznijela niz zanimljivih detalja o životu i radu Zorana Malenice te istaknula kako se njegov odlazak itekako osjeća u splitskim medijima. Inoslav Bešker je u *Jutarnjem listu* napisao kako su »Zoranovi studenti svog profesora smatrali najpozitivnijim i najčovječnijim nastavnikom na prvim dvjema godinama, iako se nisu slagali s nekim njegovim stavovima«. Novinari Damir Pilić i Saša Ljubičić u *Slobodnoj Dalmaciji*, Velimir Karabuba u *Školskim novinama* te Dragan Markovina i Ljubo Ruben Weiss u ovoj knjizi, istaknuli su Zoranov intelektualni rad i njegovu humanost i dobrotu. Damir Pilić napisao je da je Zoran »bio baš onakav

kakav sociolog mora biti – blag u ophođenju, ali nemilosrdno kritičan u analizi društva«. Dragan Markovina navodi da »nas je napustio vrhunski sociolog, čije radove treba čitati i uz čije uvide je mnogo lakše razumjeti društvo koje nas okružuje«.

Sumirajući sve što je o njemu napisano u četvrtoj cjelini, ali što nedvojbeno proizlazi i iz ostalih dijelova ove knjige, Zoran Malenica bio je uvažen kao vrsni znanstvenik široka obrazovanja, odličan pedagog koji je obrazovao brojne naraštaje splitskih pravnika i sociologa, vrijedan kolega i suradnik te, napokon, dobar čovjek. Posebno valja istaknuti priloge njegovih studenata, koji govore o tome da je bio omiljeni profesor, uvažavan i rado slušan predavač, strog ali pravedan ispitivač, nastavnik koji je uvijek imao vremena za pitanja i srdačne razgovore sa studentima, kojima je rado davao savjete i poticao ih na daljnje obrazovanje.

Velimir Karabuva
Split

VI. nacionalni sociološki kongres Hrvatskoga sociološkog društva »Struktura i dinamika društvenih nejednakosti«

Zagreb, 7. – 8. travnja 2017.

Pod temom strukture i dinamike društvenih nejednakosti, u Zagrebu je početkom travnja 2017. godine održan šesti po redu nacionalni sociološki kongres Hrvatskoga sociološkog društva. Dvodnevni kongres okupio je više od 40 izlaganja podijeljenih u 10 sesija u kojima je sudjelovalo više od 80 izlagača. Kongres je otvoren uvodnim govorom predsjednice Hrvatskoga sociološkog društva Jasminke Lažnjak, u kojemu je ona istaknula rastući međunarodni interes za pitanje društvenih nejednakosti te naglasila važnost istraživanja nejednakosti u hrvatskom društvu, pogotovo uslijed problema nezaposlenosti, siromaštva i iseljavanja mladih.

Po otvorenju Kongresa slijedila je plenarna sesija pod nazivom »Teorijski i empirijski aspekti društvenih nejednakosti«. U prvom su izlaganju Dražen Cepić i Karin Doolan pružili pregled teorijskih i metodoloških pristupa problemu klase u studijama objavljenim u vodećim sociološkim časopisima u razdoblju od 2006. do 2016. Slobodan Cvejić je u sljedećem izlaganju dao pregled kratke povijesti i suvremenih formi socijalne ekonomije uz fokus na njezinu političku važnost, društvene koristi te kontroverzije. Da krizi usprkos